

музичного смаку, культурно-духовних цінностей.

Список використаних джерел

1. Бермес^оІ. Репертуар дитячого хору як педагогічна проблема // *Молодь і ринок*, № 9 (128), 2015. С. 15–19.
2. Дніпровська^оН.°Г. Дитяча хорова музика як джерело й чинник духовного виховання // *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. В. 2 (77), 2017. С. 110–118.
3. Дніпровська^оН. Виховне значення дитячої хорової музики (на прикладі творів Т.°Кравцова) // *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти*, 2014. В. 39. С. 32–47.
4. Толмачов^оР.°В. Особливості вокально-хорової роботи в хоровій капелі хлопчиків та юнаків «Дзвіночок» Київського палацу дітей та юнацтва // *Мистецька освіта і культура України XXI століття: євроінтеграційний вектор*. К.: НАКККІМ, 2016. С.162–165.

Жмайло Сергій,

викладач Полтавського фахового коледжу мистецтв імені М.°В.°Лисенка,
Оксеніченко Ганна,
завідувачка циклової комісії хорового диригування,
викладачка Полтавського фахового коледжу мистецтв імені М.°В.°Лисенка (м. Полтава)

ЖИТТЄВИЙ І ТВОРЧИЙ ШЛЯХ ВИДАТНОГО УКРАЇНСЬКОГО ХОРОВОГО ДИРИГЕНТА І КОМПОЗИТОРА ГРИГОРІЯ ДАВИДОВСЬКОГО

***Анотація:** У статті презентовано життєвий і творчий шлях видатного українського композитора і диригента, фольклориста і педагога Г. М. Давидовського, який проживав у Полтаві. Проаналізована його композиторська, диригентська, організаційна діяльність.*

***Ключові слова:** музичне мистецтво, Г.°Давидовський, композитор, хоровий диригент, хорові твори, консерваторія, капела, філармонія.*

Полтавська земля багата іменами видатних постатей, які своєю діяльністю, творчими здобутками прославили наш край і увійшли в історію не тільки України, а й цілого світу. Серед них – науковці, педагоги, лікарі, письменники, музиканти.

Серед таких особистостей – заслужений артист України Григорій Митрофанович Давидовський (1866–1952), хоровий диригент, педагог, композитор, фольклорист. У Полтаві він провів свої останні роки життя, саме тут лунали чарівні мелодії рідних пісень з-під його диригентської батути. Така визначна постать заслуговує на увагу нащадків, на вивчення життєвого і творчого шляху, на належну оцінку його діяльності.

18 січня 2023 року виповнилося 157 років від дня народження Григорія

Давидовського, який народився 18 січня 1866 року в селі Мельня поблизу Конотопа. Любов до співу передалася йому від батька – приходського священника Чернігівської єпархії. Першою хоровою капелою була велика батьківська сім'я з дев'яти осіб, де співали всі, згодом – церковний хор. У юному віці випробував диригентські здібності, коли організував свій перший хорвий колектив із односельців.

Захоплення вокальним мистецтвом сприяло тому, що у віці 25 років він вступає до Петербурзької консерваторії на капельмейстерський відділ, детерію музики у нього викладали А. Лядов і М. Римський-Корсаков. Одночасно навчається на факультеті сольного співу й згодом одержує диплом магістра музики й співу. У консерваторії розкривається композиторський талант Г.°Давидовського. У 1896 році з'являється хорова сюїта «Бандура» на теми українських народних пісень.

З перших років навчання в Петербурзі Григорій Митрофанович організовує і очолює великий хор робітників чавунно-ливарного заводу, а з 1896 до 1900 року керує хором консерваторії. Українська капела, склад якої налічував 130 студентів вищих шкіл столиці Російської імперії, мала значний успіх.

За своє життя у переважній більшості в Україні митець організував 35 хорів, виступи яких склали три тисячі концертів. 1902 року молодого диригента запросили до Франції, де у Ніцці з'являється хорова капела з французів та італійців. «Журба за батьківщиною змусила мене повернутися додому», – писав Давидовський 1948 року в своїй автобіографії [3].

З 1904 року, після повернення із Франції, починається активна робота, пов'язана з хормейстерською та композиторською діяльністю. Г.°Давидовський працює у багатьох містах, зокрема Баку, Ростові-на-Дону, Москві, Вінниці, де створює хорові колективи, які з успіхом гастролюють по країні, даючи по 200 концертів на рік.

У цей період Г. Давидовським були написані визначні хорові твори – сюїта «Кобза», поема «Україна» на слова Т. Шевченка, духовні хорові концерти та опера «Під звуки рідної пісні», в якій вперше використана експериментальна жанрова форма, яка згодом буде названа «хоровою оперою».

1910 року його запросили на диригентські курси при Петербурзькому університеті. Наступного року Г.°Давидовський проводить Всеросійські учительські диригентські курси і формує з диригентського класу хор з 200 осіб. За його ініціативи організовані численні диригентські курси і в Україні, зокрема в Корсуні, Вінниці, Кобеляках, Житомирі, Лубнах. За своє життя диригент підготував близько 500 хорових керівників.

Вагома і композиторська спадщина Григорія Давидовського. У його доробку більше 80 опусів, дві опери, романси, арії, дуети та ін. Його перу належать десятки хорів а сарпелла. Особливої популярності набула вокальна трилогія «Бандура», «Кобза» та «Кубань», поема «Україна», вокальні вальси «Кохання», «Баламуте», численні обробки українських, білоруських, польських та інших народних пісень. Широкого звучання набули також оброблені Г.°Давидовським пісні «Гандзя», «На бережку ставка», «Ой, на горі та жінці жнуть». Варті згадки й такі твори композитора, як «Дума про Олесю-киянку», жарт «Лубенська відьма», романс «До мого сонечка» тощо. Музичні твори Г.°Давидовського видавалися не тільки на батьківщині, а й за кордоном.

З особливою повагою Григорій Митрофанович ставився до пісень на слова Т. Шевченка, широко пропагуючи їх серед народу та використовуючи у власній творчості:

«Ще як ми були козаками», «Світе ясний! Світе тихий!», сюїту для мішаного хору «Так казав Тарас», виконав обробки «Заповіту» Г. Гладкого та пісні «Рева та стогне Дніпр широкий» Д. Крижанівського. У 1917 році Г.°Давидовський написав музичну драму «Під звуки рідної пісні», увівши до неї вокальну поему «Б'ють пороги», пісню «Така її доля» і романс «Защещебче соловейко». Не буде перебільшенням сказати, що вся музична діяльність композитора надихалась полум'яною творчістю Великого Кобзаря.

У 30-х роках та упродовж другої світової війни Григорій Давидовський працює у Москві, згодом повертається в Україну, до Харкова. У 1946 році переїздить до Полтави, працює керівником хорової капели Полтавської філармонії, пише вокальні твори, серед яких – «Перемога», «Полька-полтавчанка» на вірші полтавського поета Андрія Пашка.

Колишній директор Полтавського музичного училища імені М. В. Лисенка Михайло Андрійович Фісун, який особисто знав Г. Давидовського, згадує: «У 1946 році, повернувшись після Великої Вітчизняної війни до Полтави, мені пощастило бути присутнім на ювілейному концерті Григорія Митрофановича. Хорова капела Полтавської обласної державної філармонії, якою керував автор, виконувала лише пісні ювіляра. Особливо справило на мене приємне враження виконання «Бандури», не зважаючи на те, що мені доводилося слухати цей твір у виконанні капел «Думка» та «Грембіта». І це не дивно, бо як хормейстер Григорій Митрофанович Давидовський займав одне з провідних місць у нашій країні. Капела звучала ідеально чисто, ансамбль і дикування були відмінні, а використання тембрів хорових партій, художніх відтінків та виконавська майстерність були на високому рівні. Із 1946 року і аж до його смерті я був у добрих відносинах із заслуженим артистом УРСР Григорієм Митрофановичем Давидовським» [1].

М.°Фісун згадував, що Г.°Давидовський був цікавим співрозмовником з хорознавчих та музикознавчих теми. Часто вони обговорювали новостворені музичні твори, принципи музичної творчості. Він уважно ставився до критичних зауважень, які сприяли покращенню звучання творів (зі спогадів М.°Фісуна) [1].

М.°Фісун згадує: «Я був, мабуть, чи не першим слухачем його сюїти із українських народних пісень «Вінок» та «Квіти України». Пам'ятаю, що коли Григорій Митрофанович написав музику до «Польки-полтавчанки» на слова Андрія Пашка, то зайшов до музичного училища з чорновим, написаним олівцем, малорозбірливими нотними аркушами паперу, на яких було написано кілька варіантів польки. Йому як автору важливо було знати думку когось із спеціалістів-музикантів, і визначити кращий варіант із написаного. «Полька-полтавчанка» – весела, життєрадісна пісня, яка була написана для мішаного хору без супроводу, згодом із успіхом зазвучала на концертах у виконанні хорової капели Полтавської філармонії, а потім увійшла в репертуар самодіяльних хорів Полтавщини». Як диригент Григорій Митрофанович користувався заслуженим авторитетом і повагою артистів філармонії. Був уважним до співаків, проте вимогливим. Полюбляв слухати, а іноді і сам розповідав дотепні, веселі бувальщини» [1].

З нагоди 85-річчя Григорію Митрофановичу Давидовському було присвоєно почесне звання заслуженого артиста УРСР та призначена персональна пенсія. Натхненний цими подіями композитор планував переїхати до Києва, відвідувати свою малу Батьківщину село Мельню і залишок життя присвятити праці з хором [2]. Заповітним його бажанням була мрія почути свої твори у виконанні капели, особливо ті, що ще не друкувалися. На жаль, дехто

перешкоджав виданню його композицій. У напруженому очікуванні виходу з друку збірки, обіцяної владою, Григорій Давидовський тяжко захворів. У виданні йому відмовили і, не витримавши цього удару, 13 квітня 1952 року він помер. Поховали Г. М. Давидовського на кладовищі біля Хрестовоздвиженського монастиря у Полтаві.

Зараз у Полтаві ніщо не нагадує, що тут жив і працював відомий композитор і талановитий диригент Григорій Митрофанович Давидовський. В його рукописному архіві залишились десятки неопублікованих музичних творів. Не була йому чужою хорова культура інших народів. З виключною любов'ю і повагою ставився диригент і композитор до музично-хорових надбань українського народу.

На нашу думку, ім'я Григорія Давидовського по праву стоїть в одному ряду зі славетними іменами Миколи Лисенка, Кирила Стеценка, Миколи Леонтовича, Олександра Кошиця. Він зробив значний внесок у популяризацію української народної пісні, організував значну кількість хорових колективів, був палким пропагандистом величезного надбання національного хорового мистецтва. Своєю працею і самовідданістю Григорій Митрофанович Давидовський заслужив на безмежну вдячність нащадків.

Список використаних джерел

1. Фісун М. Спогади про Григорія Давидовського до 120-річчя з дня народження / Архів музею «Музична Полтавщина» Полтавського музичного училища імені М. В. Лисенка. 5 с.
2. Ротач П. Григорій Давидовський / Ротач П. // *Наше слово*. 1972^ор. 3 верес. С. 3.
3. Матеріали про діяльність Г. Давидовського в Полтаві / *Архів музею «Музична Полтавщина» Полтавського музичного училища імені М. В. Лисенка*. 12 с.

Льницька Алла,

викладачка вищої категорії
дитячої музичної школи №27
(м. °Київ),

Тимошенко Наталія,

викладачка вищої категорії
Полтавського фахового коледжу
мистецтв імені М. °В. °Лисенка
(м. °Полтава),

Рашевська Наталія,

концертмейстерка, викладачка вищої
категорії дитячої музичної школи №27
(м. °Київ),

Вівчарик Валентина,

викладачка вищої категорії
дитячої музичної школи №27 (м. °Київ)

МОЖЛИВОСТІ ПОЄДНАННЯ У ВИКОНАВСТВІ БАНДУРИ І ФОРТЕПІАНО

Анотація: У цій статті висвітлено можливості поєднання у виконавстві двох музичних інструментів – бандури та фортепіано. Представлено творчість сучасних